

Varhaiskasvatussuunnitelma

Kempeleen seurakunnan

varhaiskasvatus ja perhetoiminta

Rakennamme yhdessä kristillistä perustaa

Sisällys

1	Lukijalle	3
2	Kirkon varhaiskasvatuksen tehtävä ja toiminta-ajatus	4
3	Lapsi ja lapsikäsitys	5
4	Lapsen kokonaisvaltainen kasvu	6
4.1	Oppimiskäsitys.....	6
4.2	Oppimisympäristöt	6
5	Yhteistyö kodin ja huoltajien kanssa.....	7
5.1	PIKI-toimintamalli	8
6	Leikki	9
6.1	Osallisuus ja havainnointi	10
6.2	Dokumentointi.....	10
7	Oppimisen alueet.....	12
7.1	Kielten rikas maailma	12
7.2	Ilmaisun monet muodot.....	13
7.2.1	Kädentaidot – näppärillä sormilla luodaan jännittäviä asioita	13
7.2.2	Musiikki – matka sävelten ihmeelliseen maailmaan.....	14
7.2.3	Draama – tarinoihin eläytyminen	15
7.3	Minä ja meidän yhteisömme.....	16
7.3.1	Mediakasvatus	16
7.3.2	Kansainvälisyyskasvatus – Kambodzan kummikohteemme	17
7.3.3	Eettinen ajattelu.....	17
7.3.4	Perinteet.....	18
7.4	Tutkin ja toimin ympäristössäni	18
7.4.1	Ympäristökasvatus	18
7.4.2	Matemaattisuus	19
7.5	Kasvan, liikun ja kehityn	19
7.5.1	Liikkuminen	19
7.5.2	Ruokakasvatus.....	20
7.5.3	Terveys ja turvallisuus	20
8	Kaste- ja ehtoollisopetus.....	22
9	Perheteroiminta	23
9.1	Perhekerhot ja muu avoin toiminta	23
9.2	Lapsiparkki ja Pikkuhelppi.....	23
9.3	Perhekirkot ja perheiden illat	24
9.4	Kirkkokioski.....	24
9.5	Lasten kirkkohetki - Pyhäkoulu.....	25
10	Koululaisten kesätoiminta (kesäkerhot)	26
11	Yhteiskunnan varhaiskasvatuksen ja seurakunnan välinen yhteistyö – Katsomuskasvatus ...	27
11.1	Kumppanuuden korit.....	28
11.1.1	Kori I: Yleissivistävä opetus.....	29
11.1.2	Kori II: Perinteiset juhlat	29
11.1.3	Kori III: Uskonnolliset tilaisuudet	30
11.1.4	Kori IV: Kasvu ja hyvinvointi.....	30
12	Varhaiskasvatussuunnitelman arviointi ja kehittäminen.....	31
Liitteet		
Liite 1 Varhaiskasvatuksen vuosikello: Aiheet		
Liite 2 Varhaiskasvatuksen vuosikello: Aikataulu		

1 Lukijalle

Tämän Kempeleen seurakunnan varhaiskasvatussuunnitelman tarkoitus on toimia seurakuntamme varhaiskasvatuksen työntekijöiden työkalupakkina, avata toimintaamme vanhemmille ja huoltajille sekä kaikille muillekin toiminnastamme kiinnostuneille. Toiminta-ajatuksemme on antaa laadukasta seurakunnan varhaiskasvatusta huomioiden erityisesti kasteopetus. Kirkon varhaiskasvatuksen tehtävästä ja toiminta-ajatuksista voi lukea tarkemmin sivulta 5.

Kempeleen seurakunnan varhaiskasvatuksen perustehtävä *Rakennamme yhdessä kristillistä perustaa* ohjaa myös vasuamme. Perustehtävän lisäksi Kempeleen seurakunnan arvot 1. *Usko, toivo ja rakkaus* sekä 2. *luottamus ja vuorovaikutus* ovat vasumme kivijalkaa. Toimintaamme määrittelevät Opetushallituksen julkaisu *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, Kempeleen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma* sekä *Vasu kirkossa*. Toiminnassa on huomioitava mm. YK:n lapsen oikeuksien sopimus ja lastensuojelulaki.

Tätä materiaalia työstäessämme käytimme apuna *Kempeleen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa, Vasu kirkossa* -esitettä, Opetushallituksen linjauksia *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pähkinänkuoressa* -nettisivustolta, Opetushallituksen tekemää *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*-esitettä, *Munkkiniemen seurakunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa*, Mannerheimin Lastensuojeluliiton nettisivustoa sekä konsultoimme Hanna Pulkkista (Seurakuntaopisto).

Materiaalin ovat työstäneet lastenohjaajat Hannele Haataja, Tanja Helenius, Sari Korhonen, Tuula Pyykkönen, Aila Törmikoski ja Hilikka Vasala.

2 Kirkon varhaiskasvatuksen tehtävä ja toiminta-ajatus

Kirkon varhaiskasvatuksen toiminta perustuu kristilliseen kasvatukseen, jonka pohjana on kasteopetus. Tässä työssä toimitaan yhteistyössä lasten perheiden kanssa heidän arvojaan kunnioittaen. Keskiössä on lapsi ja hänen etunsa, johon kuuluu lapsen arvostaminen, ajatuksien huomioiminen ja kuulluksi tuleminen.

Toiminnan sisältö pohjautuu teologiaan, jonka kanssa rinnakkain kulkee pedagogiikka, joka antaa työllemme välineet, toimintatavat ja mallit. Raamatusta nousevat kirkkovuoden aiheet ja juhlapyhät kulkevat läpi kerhotoiminnan hartauden lisäksi myös muussa toiminnassa, kuten leikeissä. Raamatun kertomukset eivät jää irrallisiksi, vaan niistä tulevat ajatukset ja teemat elävät lasten arjen toiminnoissa. Tämä tukee lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, johon kuuluu myös lapsen hengellisen kasvun tukeminen. Lapsi kokee arkisissakin tilanteissa pyhää ja on luonnostaan hengellinen. Se tarkoittaa ihmettelyä, leikkimistä, tutkimista ja ihailua. Edellä mainitut asiat ovat lapselle ominaisia tapoja toimia.

Toteutamme kerhoissa lapsilähtöistä toimintaa, missä otetaan huomioon lapsen kiinnostuksen kohteet. Lapsilähtöisyys tarkoittaa sitä, että aikuinen antaa turvalliset rajat toiminnalle, johon mahtuvat lapsen ajatukset ja mielipiteet. Lapsi saa olla päiväkerhossa aktiivinen toimija. Kerhotoiminnan keskiössä on leikki, jonka ympärille rakentuu muu toiminta kuten hartaus. Lapset saavat ikään kuin leikin keskeltä tulla hartauteen ja rauhoittua välillä. Lapsi saa osallistua aktiivisesti hartauden toteuttamiseen esim. liikkumalla. Leikistä löytyy lisää tietoa sivulta 9.

3 Lapsi ja lapsikäisyys

Varhaiskasvatuksessa aikuisen käsitys lapsesta ja lapsen kyvystä oppia asioita ohjaa hänen työtään. Seurakunnan varhaiskasvatuksessa vallitsee kristillinen ihmiskäsitys, jossa lapsi nähdään arvokkaana ja aktiivisena toimijana. Lapsi on kokonaisvaltainen yksilö, hänessä on mukana myös hengellisyys, joka liittyy uskontoon.

Kohtaamme lapset kerhoissa yksilöinä ja arvokkaina, sellaisina kuin he ovat. Lapset saavat ihmetellä ja kysellä asioita, myös uskontoon liittyviä. Nämä asiat otetaan vastaan luontevasti elämään kuuluvina asioina. Lasten pohdinnat otetaan huomioon toiminnassa, esim. hartaudessa keskustelu voi kääntyä johonkin muuhun kuin ennalta suunniteltuun asiaan. Emme arvota mitään kehitykseen kuuluvia asioita toista arvokkaammaksi, vaan kaikki ovat yhtä tärkeitä.

Uskonnolliseen kehitykseen ja siihen että lapset uskaltavat kertoa ajatuksiaan vaikuttavat merkittävästi vastavuoroinen vuorovaikutus sekä luottamus, jotka ovat tärkeitä asioita toiminnassamme. Kerhoissamme on turvallinen ja lämmin ilmapiiri, joka edistää lasten rohkeutta kertoa ajatuksistaan.

4 Lapsen kokonaisvaltainen kasvu

Kerhotoiminnassamme tuemme lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, joka on fyysistä, psyykkistä, hengellistä ja sosiaalista lapsen kasvua ja kehitystä. Käytämme lapselle ominaisia tapoja toimia ja oppia huomioiden kehitysvaiheet/ikäkaudet. Lapsi ihmettelee, oivaltaa ja oppii koko kehollaan ja kaikilla aisteillaan. Kerhotoiminnassa kohtaamme ja hyväksymme lapsen sellaisena kuin hän on, omana persoonanaan. Kaikki saavat kehittyä omaan tahtiin, ja heitä tuetaan tässä kehityksessä. Lapsen mahdolliset tuen tarpeet arvioidaan vanhempien kanssa käydyn vasukeskustelun kautta. Annamme jokaiselle lapselle onnistumisen kokemuksen ja ilon tunteen hänestä itsestään.

4.1 Oppimiskäsitys

Lapsen oppiminen on kokonaisvaltaista ja kaikkialla tapahtuvaa. Lapsi toimii havainnoiden, tarkkaillen ja jäljitellen. Kerhotoiminnassamme huomioimme lapsen erilaiset tavat oppia ja toimia: leikki, liikkuminen, tutkiminen, erilaisten tehtävien tekeminen, itsensä ilmaisu ja oma luovuus. Annamme lapselle tilaa ja aikaa ihmetellä sekä oivaltaa ja oppia. Emme pakota ketään lasta tekemään tai oppimaan, vaan heitä autetaan ja tuetaan pienin askelin pääsemään lähemmäs tavoitetta. Annamme lapselle myös positiivista palautetta.

4.2 Oppimisympäristöt

Oppimisympäristöt tarkoittavat kaikkia tiloja, paikkoja, yhteisöjä, käytäntöjä, välineitä ja tarvikkeita, jotka tukevat lapsen kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta. Emme luo oppimisympäristöjä liian valmiiksi, vaan lapset saavat itse muokata niitä erilaisin välinein (kankaat, tyyny, palikat jne.). Arvioimme yhdessä lasten kanssa heidän tekemiään valintoja. Luomme turvallisen ja lämpimän ilmapiirin sekä kasvu ympäristön. Näinpä ryhmässä toimivien lastenohjaajien välisen vuorovaikutussuhteen tulee olla avoin ja toimiva. Lapsi on keskiössä kaikessa toiminnassamme.

5 Yhteistyö kodin ja huoltajien kanssa

Seurakunnan tehtävänä on kulkea vanhempien ja huoltajien rinnalla tukemassa lapsen kasvua kristillisyyden huomioiden. Meidän tulee toimia yhteistyössä kotien kanssa ammatillisesti, tasavertaisesti, luottamuksellisesti sekä toisiamme kunnioittaen. Lapsen etu ja yhteinen ymmärrys lapsen kokonaisvaltaisen kasvun tukemisessa on keskiössä. Syksyllä kerhokautta aloitellessa vanhemmat/huoltajat täyttävät lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelmalomakkeen (vasulomakkeen), jonka pohjalta käydään vanhempien/huoltajien niin halutessaan kerhokauden aloituskeskustelu. Lomakkeeseen kirjataan mm. lapsen tämänhetkiset taidot ja asiat, joissa lapsi tarvitsee apua ja tukea kehittyäkseen. Näin jokaisen lapsen oma vasu pohjautuu lapsen vahvuuksiin ja mielenkiinnonkohteisiin. Tavoitteet lapsen vasussa asetetaan siis varhaiskasvatukselle, ei lapselle. Lapsen vasuun kirjataan ne menetelmät, joiden kautta esim. oppimisympäristö, henkilöstö ja toimintatavat tukevat lasta yhdessä mietittyjä tavoitteita kohti.

Tämän lisäksi käymme kauden aikana tarvittaessa vanhempainvarttikeskusteluja, joissa lapsen vasulomakkeeseen palataan ja muuttuneet tilanteet kirjataan ylös. Lapsen kerhossa tapahtuvan toiminnan havainnointi on tärkeää, jotta osataan kiinnittää huomiota siihen, miten kutakin lasta tuemme parhaiten. Lisäksi tammi-helmikuussa täytämme seuraavana syksynä esikouluun siirtyvistä lapsista siirtolomakkeet ja käymme niiden pohjalta vanhempien/huoltajien kanssa keskustelun. Näiden lomakkeiden kautta saatu tieto siirretään kunkin lapsen tulevaan esikouluun. Lapsen kotiväkeä tavataan myös kerhoon tullessa sekä sieltä lähtiessä ja nämä arjen kohtaamiset ovatkin tärkeitä. Yhteydenpito tapahtuu myös WhatsApp-sovelluksen kautta. Päiväkerholaisten vanhemmille vinkataan muusta seurakunnan toiminnasta kuten perhekerhoista, tapahtumista ja perhemessuista.

5.1 PIKI-toimintamalli

Seurakunnassamme on käytössä PIKI-toimintamalli (pienen lasten kiusaamisen ehkäisy). Toimintamallin avulla tunnistetaan ja ehkäistään kiusaamista kotona ja varhaiskasvatuksen ryhmissä. Sen tavoitteena on vahvistaa lasten vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. Kerhopisteissä on käytössä PIKI-kuvakirjoja, joita käydään lasten kanssa kerhokauden aikana läpi. Kirjoihin liittyy myös erilaisia tehtäviä ja toimintoja sekä kotiväelle jaettavaa materiaalia. Toimintamalliin voi tutustua osoitteessa www.pikitoimintamalli.fi.

Päiväkerholaiset rakentavat Piki-tarinan majaa Pyhän Kolminaisuuden kirkon Röllimetsässä.

6 Leikki

Leikki liittyy kaikkeen lapsen maailmassa, joten se on monipuolisesti käytössä myös varhaiskasvatuksessamme. Leikki on lapsen ominainen tapa toimia. Lapsi motivoituu leikistä, joten sen avulla hän omaksuu helposti uusia tietoja, taitoja ja asioita. Leikin avulla lapsi jäsentää elämää, ympäröivää maailmaa ja suhdetta toisiin ihmisiin, myös Jumalaan. Leikeissä on mukana erilaisia painotuksia, kuten liikunnallinen, musiikillinen ja opettavainen. Leikin kautta voidaan käsitellä myös uskontoon liittyviä asioita. Raamatun kertomus on jo itsessään roolileikki, jota voidaan korostaa eläytymällä mukaan kertomuksiin erilaisin keinoin.

Koska leikki tukee lapsen kehitystä ja identiteettiä, annamme tilaa sekä tavoitteelliselle (pedagogiselle) leikille että vapaalle leikille. Lasten leikkiympäristö on turvallinen ja lapsen kehitystä, oppimista ja vuorovaikutusta tukeva. Sitä muokataan lasten tarpeiden ja mielenkiintojen mukaan. Annamme lapsille mahdollisuuden leikkiä sopivien leikkivälineiden avulla myös kerhossa käsiteltyjä aiheita, kuten kirkkovuoden juhlia, toimituksia ja hartauksia (Raamattuleikkilaatikot). Näin hengellinen todellisuus rakentuu osaksi lapsen arkista elämää ja lapsi sisäistää samalla kristillistä arvomaailmaa.

Tehtävämme on tukea lasta leikkiin olemalla läsnä lasten leikeissä ja tekemällä huomioita niistä. Näin pystymme kehittämään leikkiä ja tukemaan oppimista. Saamme samalla tietoa lasten mielenkiinnon kohteista ja voimme suunnata toimintaa niihin ilmiöoppimisen kautta. Sama leikki saa jatkoa seuraavallakin kerralla, jos lapset sitä haluavat.

6.1 Osallisuus ja havainnointi

Yksi arvoistamme on *Luottamus ja vuorovaikutus*. Se korostaa sitä, että kaikki pääsevät osallistumaan. Osallisuuteen kuuluu myös se, että lapsen mielipiteisiin, näkemyksiin ja aloitteisiin suhtaudutaan arvostavasti. Mahdollistamme lapselle osallisuuden kokemuksen ja kohtaamme jokaisen lapsen yksilönä. Hän tuntee kuuluvansa ryhmään, häntä kuunnellaan ja hän saa vaikuttaa ryhmässä (PIKI-toimintamalli). Tästä keräämme tietoa eri menetelmillä, kuten havainnoimalla lasten leikkejä, keskusteluja, piirustuksia, muovailuja jne. Havainnointi auttaa muuttamaan ryhmän toimintaa tarpeen mukaan. Lapsi saa kehittyä omaan tahtiin muiden tuella ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Havainnointi antaa myös tietoa lapsen oppimisesta, kasvusta ja persoonasta. Sillä saadaan myös tietoa lapsen taidoista ja mahdollisista tuen tarpeista. Tavoitteena on lapsen aito kohtaaminen ja kuuleminen.

6.2 Dokumentointi

Valokuvaaminen on yksi dokumentoinnin muodoista. Pyrimme kuvaamaan jokaista lasta kerhossa sekä yhteisten touhujen ja toimintojen että vapaan leikin aikana. Valokuvat liitetään osaksi lapsen omaa kasvunkansiota, jota täydennetään myös tekstein ja lapsen omin tuotoksin. Jokainen lastenohjaaja vastaa omaan ryhmäänsä kuuluvien lasten kasvunkansioiden kokoamisesta eli dokumentointi kuuluu kaikille. Näin ollen dokumentointi on hyvin tärkeä osa toimintaamme.

Kerhokauden alussa lapsen vanhempi/hooltaja täyttää lapsen oman vasulomakkeen, jonka pohjalta käydään tarvittaessa aloituskeskustelu. Tähän lomakkeeseen palataan tarvittaessa keskustelun kautta pari kertaa kerhokauden aikana (tammi-/helmikuu, huhti-/toukokuu)., Samalla käydään läpi asetettujen tavoitteiden saavuttamista, päivitetään tai muutetaan tavoitteita. Neuvolassa tehtävistä lapsen ikäkausitarkastuksista voi nousta uusia tavoitteita hänen toiminnalleen.

Kerhoissamme on mukana myös seuraavana syksynä esikouluun meneviä lapsia eli tulevia esioppijoita. Teemme yhteistyötä yhteiskunnan varhaiskasvatuksen kanssa (kunnalliset ja yksityiset esikoulut) täyttämällä jokaisesta esioppijasta esikouluunsiirtolomakkeen, joka käydään läpi vanhemman/huoltajan kanssa keskustellen. Nämä keskustelut ovat yleensä helmikuussa. Tämä sama lomake toimitetaan lapsen tulevaan esikouluun, jossa myös mahdollisuuksien mukaan suoritetaan siirtokeskustelu esikoulun opettajien kanssa.

7 Oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat varhaiskasvatuksen pedagogisen toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Ne ohjaavat henkilöstöä monipuolisen ja eheytetyn pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa. Lapsilla on oikeus saada monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista. Oppimisen alueet eivät ole erikseen toteutettavia, toisistaan irrallisia kokonaisuuksia, vaan niiden aihepiirejä yhdistetään ja sovelletaan lasten mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen mukaisesti. Oppimisen alueet on ryhmitelty varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti viideksi kokonaisuudeksi: kielten rikas maailma, ilmaisen monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni sekä kasvan, liikun ja kehityn (Opetushallitus [OPH], 2018, s. 40).

Eheytetty pedagoginen toiminta mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen. Lasten mielenkiinnon kohteet ja kysymykset ovat toiminnan keskeinen lähtökohta. Aihepiirit voivat nousta esimerkiksi leikeistä, saduista, retkistä tai spontaaneista vuorovaikutustilanteista lasten ja henkilöstön kesken tai lasten keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Tapa, jolla oppimisen alueiden tavoitteita käsitellään, vaihtelee valittujen aihepiirien, tilanteiden ja lasten oppimisen mukaan. Henkilöstön tehtävänä on varmistaa, että pedagoginen toiminta edistää eri-ikäisten lasten kehitystä ja oppimista (OPH, 2018, s. 40).

7.1 Kielten rikas maailma

Tehtävämme on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisen identiteetin kehittymistä. Kieli toimii lapsilla sekä oppimisen kohteena että välineenä. Lapsi käyttää kieltä toimiessaan vuorovaikutuksessa toisten kanssa, ottaessaan haltuun erilaisia asioita ja tilanteita, ilmaistessaan itseään sekä hankkiessaan tietoa. Kielen oppimisen kannalta tulee tiedostaa, että myös saman ikäiset lapset voivat olla kielen kehityksessä hyvin eri vaiheissa. Monipuolinen vuorovaikutus tukee lasten kielellisiä taitoja sekä kielellistä kehitystä. Lapsille tulee antaa kannustavaa palautetta heidän kielenkäyttö- ja vuorovaikutustaidoistaan. Lapsen ikä ja kielellinen kasvu-ympäristö

vaikuttavat hänen vuorovaikutustaitoihinsa, kielellisiin valmiuksiinsa sekä kielenkäyttötaitoihinsa. Tärkeää on turvata jokaiselle lapselle mahdollisuus ilmaista itseään, ymmärtää toisia ja tulla ymmärretyksi niillä keinoilla, jotka hänellä ovat käytössään.

Kerhotoiminnassa käytämme kielen ja kielitietoisuuden kehittymisen tukena erilaisia satuja, tarinoita ja kertomuksia. Sekä perinteikkäiden että uudempien lorujen ja laululeikkien kautta lasten kielenkäyttö ja sanavarasto kehittyy. Opettelemme varsinkin jokaisen omaan nimeen kuuluvia kirjaimia ja harjoitteleme niin oman nimen tunnistamista kuin kirjoittamista. Kielijumppa on myös yksi kielenkäytön harjoitteluun liittyvä keino.

7.2 Ilmaisun monet muodot

7.2.1 Kädentaidot – näppärillä sormilla luodaan jännittäviä asioita

Kädentaidoissa lapsi oppii ja kehittyy monipuolisen tekemisen avulla. Kädentaidot kehittävät karkea- ja hienomotoriikkaa, silmän ja käden yhteistyötä, keskittymistä, vuoron odottamisen taitoa, ohjeiden kuuntelua sekä niiden noudattamista. Kasvattajana tehtävämme on luoda puitteet toiminnalle eli mahdollistaa lapsille sopiva ympäristö, tila, välineet ja rauha kädentaitojen toteuttamiseen. Meidän tulee innostaa ja kannustaa lasta, olla läsnä sekä ohjata ja avustaa

tarvittaessa. Lapselle mahdollistetaan erilaisten toteutustapojen ja tekniikoiden kokeileminen, esim. piirtäminen, maalaaminen, muovailu, leikkaaminen, pujottelu sekä liimaaminen. Kädentaitojen kautta mahdollistamme ja tuemme lapsen omaa luovuutta.

Pyrimme käyttämään monipuolisia materiaaleja ja ympäristödiplomiseurakuntana kiinnitämme huomiota myös kierrätys- ja luonnonmateriaalien käyttöön ja valitsemme muutkin materiaalit ympäristöystävällisesti. Tekemisessä huomioidaan lapsen toiveet. Kädentaidoissa aiheet nousevat monesti myös kirkkovuodesta tai vuodenaajoista. Lasten toiveita kuunnellaan ja jokaisella on oikeus tuottaa tuotoksestaan omannäköinen, emme siis suosi malliaskartelua. Motivoimme lapsia tekemisen iloon, itseluottamuksen kehittymiseen, onnistumisen riemuun sekä myös epäonnistumisen sietämiseen ja hallintaan. Aina ei synny valmista tuotosta kotiin vietäväksi, tärkeintä onkin tekeminen ja yrittäminen. Taidot kehittyvät vain tekemällä.

7.2.2 Musiikki – matka sävelten ihmeelliseen maailmaan

Osa lapsista saattaa olla kiinnostuneempia musiikista kuin toiset, mutta tehtävänäme kasvattajana on vahvistaa kaikkien kiinnostusta ja tukea heitä musiikillisissa kokeiluissa ja onnistumisissa sekä tarjota jokaiselle lapselle elämyksiä ja mahdollisuuksia uuden oppimiseen musiikin parissa. Haluamme siis tukea lapsen iloa ja onnistumisen riemua kokonaisvaltaisesti musiikin kautta varhaiskasvatuksessa. Kasvattajana meidän tehtävämme on saada musiikillinen oppiminen kaikin puolin lasta innostavaksi. Luomme yhdessä monipuolisia musiikillisia kokemuksia, jotka tukevat lapsen tasapainoista ja kokonaisvaltaista kehitystä. Toteutamme musiikkikasvatusta laulamalla, kuuntelemalla, musiikkiliikunnan kautta, laululeikein sekä soittaen käyttämällä erilaisia rytmijä kehosoitteita. Toiminnassamme käytämme lasten virsikirjaa, Kirkkomuskari-kirjoja sekä muita lastenlaulukirjoja. Laulut ovat helppoja, lyhyitä, rytmillisesti selkeitä ja sävelalaltaan suppeita.

Pyrimme kehittämään jokaisen lapsen musikaalisia taitoja lapsilähtöisesti yhdessä toimien. Tarkoituksena on kehittää lapsen musikaalista, henkistä ja hengellistä kasvua. Musiikki tukee myös lapsen kielellistä ja fyysistä kehitystä sekä sosiaalisia taitoja. Lisäksi se opettaa lapsia keskittymään ja kuuntelemaan sekä suuntaamaan tarkkaavaisuutta. Myös yhteisten pelisääntöjen noudattaminen ja toisen huomioiminen kehittyvät musiikin kautta. Kasvattajana luomme musiikkikasvatusta varten suvaitsevan oppimisympäristön ja toimimme lasta kannustaen ja innostaen.

7.2.3 Draama – tarinoihin eläytyminen

Draama kuuluu taiteelliseen kokemukseen musiikin ja kuvallisen ilmaisun lisäksi. Draaman keinoin lapset saavat ilmaista itseään kielellisesti ja kehollisesti vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Lapselle on hyvin luontaista ilmaista itseään edellä mainituilla tavoilla ja ne tulevat esiin luontaisesti leikissä. Kielellinen ja kehollinen ilmaisu edistävät lapsen oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja, myönteistä minäkuvaa sekä valmiuksia ymmärtää ja jäsentää ympäröivää maailmaa.

Kerhoissamme keskeisenä toimintana on leikki, joka on mukana koko kerhoajan. Leikissä lapset voivat kertoa ns. jotakin tarinaa, eli olla joku henkilö tai hahmo, vaikkapa dinosaurus, tai kotileikissä äiti/isä. Nämä kertomukset syntyvät usein itsestään ja ovat lapsen keksimiä. Kerhoissa lapsille on tarjolla monenlaisia tarinoiden kerrontaan liittyviä välineitä kuten käsinukkeja, pehmoleluja ym. Niiden avulla he voivat keksiä ja sanoittaa erilaisia tarinoita sekä tapahtumia mm. vapaan leikin aikana.

Lapset pääsevät myös ohjatuissa hetkissä osallisiksi toimintaan kerronnan avulla. Hartaudessa voimme yhdessä olla kansanjoukko, joka lähtee matkalle. Hartaudessa saamme eläytyä Raamatun kertomuksiin myös rakentamalla yhdessä tarinaa esim. lattiakuvien avulla. Satuhetkissä lapsilla on mahdollisuus tuottaa tarinoita vaikka saduttamalla eli keksimällä itse sadun aikuisen antaman esineen avulla. Yhdessä tekeminen ja tarinoihin heittäytyminen vaatii ensin tutustumista toisiin ja turvallisen ilmapiirin luomista. Lapsia on hyvä kannustaa ja rohkaista itsensä toteuttamisessa. Kaikki saavat tulla mukaan sellaisena kuin ovat.

7.3 Minä ja meidän yhteisömme

7.3.1 Mediakasvatus

Mediakasvatus kuuluu osana lasten kasvatukseen. Meidän aikuisten tehtävä on mahdollistaa lapsille myönteisiä ja monipuolisia kokemuksia median parissa, mutta myös suojella lasta median haitallisilta vaikutuksilta. Kerhotoiminnassa lasten kanssa tutustutaan erilaisiin medioihin ja medialaitteisiin. Käytämme mm. kirjoja, musiikkia, videoita, pelejä, tabletteja, kännyköitä ja lehtiä. Mediakasvatus suhteutetaan lapsen ikään, ja aikuiset ohjaavat lasten mediankäyttöä. Lapsille opetetaan myös medialukutaitoa ja sitä, miten kaikki meidät saavuttava tieto ei välttämättä ole totta.

Eräs kerhoissamme käytettävistä mediakanavista on Lastenkirkko ja siihen liittyvä Päkän päivä -sovellus, jota lapset voivat pelata. Mediakasvatukseen liittyen annamme kerholaisten kotiin vinkkiä esimerkiksi siitä, mitä sovelluksia tai pelejä kerhossa on käytetty. Näin lapset voivat jatkaa samojen sovellusten ja pelien parissa myös kotona. Yksi mediakasvatukseemme kirjatusta tavoitteista on tuottaa mediaa itse lasten kanssa. Tätä teemme mm. leikkaamalla kuvia lehdistä ja tuottamalla niistä kollaasin, kuvaamalla tabletilla kuvia ja työstämällä niistä satukirjan, videoimalla lasten esityksiä sekä tekemällä nukketheateriesityksiä.

7.3.2 Kansainvälisyyskasvatus – Kambodzan kummikohteemme

Kerhotoiminnassa perehdymme myös kansainvälisiin asioihin esimerkiksi vuosittaisen yhteisvastuukeräyksen kautta sekä tutustumalla yhteen seurakunnan kummikohteista – Kambodzan vammaisten lasten tukemiseen. Vieraaseen kulttuuriin tutustumisessa käytämme tarinoita ja leikkejä, joissa on mukana oikeaa tietoa. Tutustumme Kambodzaan esimerkiksi siellä asuvan kuvitteellisen suomalaisen perheen avulla. Perheen vanhemmat ovat lähetystyössä ja lapset tutustuvat paikalliseen ympäristöön ja ihmisiin. Lähdemme liikkeelle lapsen maailmasta ja otamme lasten ikäkauden ja mielenkiintojen kohteet huomioon, kun käsittelemme kansainvälisyyttä. Voimme yhdistää tähän myös mediakasvatusta, esimerkiksi Googlen kautta etsimällä vastauksia lasten kysymyksiin Kambodzasta. Voimme tutkia, millainen koti heillä on ja onko meidän kodeissamme samoja asioita kuin heillä, mitä siellä syödään, mitä lapset tekevät ja mitä kasveja siellä kasvaa. Samalla opetamme lapsille, että ihmiset ovat erilaisia, heillä on erilaisia tapoja ja kieliä. Osalla on oma maa ja osa asuu muiden kansojen keskellä, myös Suomessa asuu ulkomaalaisia. Meilläkin esiintyy monikulttuurisuutta. Näin lapset oppivat erilaisuuden hyväksymistä ja että maapallo on meidän yhteinen kotimme.

7.3.3 Eettinen ajattelu

Eettisen ajattelun taitojen kehittymistä tuemme pohtimalla lasten kanssa eri tilanteissa esiintyviä tai lapsia askarruttavia eettisiä kysymyksiä. Teemat voivat liittyä esimerkiksi ystäväyteen, oikean ja väärän erottamiseen, oikeudenmukaisuuteen tai pelon, surun ja ilon aiheisiin. Tehtävänäme on haastaa lapsia pohtimaan oikean ja väärän käsitteitä. Tekeekö joku oikein vai väärin toimiessaan kyseisellä tavalla ja miten tulisi toimia tehdäkseen oikein? Näiden kysymysten ja pohdintojen kautta luomme pohjan sosiaaliselle kanssakäymiselle, vuorovaikutussuhteiden hahmottamiseen ja opetellaan toimimaan vastuullisesti. Eettisten asioiden pohdinnassa ja käsittelyssä käytämme tunnekasvatusmateriaalia (mm. Molli-kirjat), PIKI-toimintamallia ja -materiaalia, muuta asiaan liittyvää kirjallisuutta, luomme yhdessä kerhoryhmän säännöt ja opettelemme käytännön tasolla toimimaan oikein arjen tilanteissa (esim. ristiriitatilanteet).

7.3.4 Perinteet

Perinteiden välittyminen on keskeinen osa lapsen identiteetin kehittymistä ja tätä kautta hänen hyvinvointiaan. Kerhoarjessa on hyvä huomioida jokaisen lapsen koti, vanhemmat, isovanhemmat sekä muut tärkeät henkilöt, jotka kuuluvat lapsen elämään. Yhteiset hetket ja yhdessä tekeminen on lapsille mieleenpainuvaa ja saattaa kantaa vuosienkin päähän. Tehtävänämmä on opettaa lapsille perinteisiä ja vanhoja loruja, laululeikkejä, liikuntaleikkejä sekä tutustua perinteisiin satuihin ja tarinoihin. Huomioimme kirkko- ja kalenterivuoteen kuuluvat juhlapäivät ja muut merkkipäivät sekä jokaisen lapsen syntymäpäivän. Pohdimme yhdessä lähiyhteisön menneisyyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta ja suuntaamme lasten mielenkiintoa historiallisiin asioihin sekä hyvän tulevaisuuden rakentamiseen. Tarkastelemme myös lasten kasvuympäristön moninaisuutta.

7.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

7.4.1 Ympäristökasvatus

Kempeleen seurakunta on ympäristödiplomiseurakunta, joten sitäkin kautta ympäristökasvatus nousee tärkeään osaan kerhotoiminnassamme. Yksi Kempeleen seurakunnan painopistealue on *Pidämme huolta luomakunnasta*. Toiminnassamme opetamme kunnioittamaan Jumalan luomaa luontoa. Retkeilemme mahdollisimman paljon lähiluonnossa ja ympäristössä leikkien, tutkien, ihmetellen ja arvostaen sitä. Raamatussa on kertomuksia (mm. luomiskertomus, kylväjävertaus), jotka sopivat luontoaiheen käsittelyyn. Lapset saavat leikkiä ja valmistaa luonnossa omia teoksia, joita dokumentoimme kuvaamalla. Käytämme luonnonmateriaaleja askartelu- ja opetusmateriaaleina. Ohjeistamme lasten eväiden laittamista rasioihin ja juomapulloihin, jotka voi pestä, ja näin vähennämme jätteiden määrää. Opetamme lapsia roskien lajitteluun ja niiden uusiokäyttöön. Mietimme yhdessä lasten kanssa, mikä ruoka on terveellistä ja mistä ruoka tulee. Tutkimme ja ihmettelemme erilaisia siemeniä, miten ne kasvavat ja mitä ne tarvitsevat kasvaakseen (liittyen Raamatun kertomuksiin).

7.4.2 Matemaattisuus

Opettelemme erilaisten leikkien avulla numeroita ja laskemista, niin että lapsi osaa ainakin oman iän verran näyttää sormillaan. Kerhoissa tutustumme myös kalenteriin, jossa lapset pääsevät laskemaan ja näkevät, kuinka paljon jokin luku on määrällisesti. Laskemisen lisäksi vertailemme esineitä ja lapset saavat järjestellä erilaisia tavaroita omalla tavallaan. Lasten on hyvä oppia määriä (paljon, vähän) ja kokoja (suuri, pieni) sekä rinnasteisuutta (alla, päällä, keskellä jne.). Myös erilaisiin muotoihin (ympyrä, kolmio, neliö ja suorakulmio) tutustumme leikkien ja käytännön esimerkein. Raamatunkertomuksissa esiintyy paljon lukuja, esim. kertomuksessa Viisi leipää ja kaksi kalaa.

Lapset ovat myös luontaisesti uteliaita ihmettelijöitä. Heidän kiinnostuksensa kohteina voi olla myös asiat, esineet ja ilmiöt. Näitä lähestytään yhdessä ihmetellen ja tutkien lähtien lasten kiinnostuksen kohteista. Voimme tutkia, mitä lumi ja muut veden olomuodot ovat, esimerkiksi kasteen käsittelyn yhteydessä tai keväällä lumien sulaessa, kun samalla ihmettelemme Jumalan luomaa maailmaa. Tutkimme asioita myös tunnustellen, kosketellen, haistaen ja joskus jopa maistaen.

7.5 Kasvan, liikun ja kehityn

7.5.1 Liikkuminen

Ulkoilemme päiväkerhoissa joka kerta, kun se on vain mahdollista. Käymme myös pienillä retkillä lähiluonnossa. Toteutamme liikuntaa sisätiloissa liikuntaleikkien ja ratojen avulla. Harjoittelemme erilaisia taitoja, liikkeitä ja tasapainottelua. Liikettä on karkea- ja hienomotorista, jotka molemmat kehittävät lasten kehonhallintaa ja aivojen kehitystä. Hienomotorisia taitoja opetellaan myös erilaisten kädentaitojen ja leikkien avulla. Liikkuminen liittyy lapsen kokonaisvaltaiseen kehitykseen ja kaikkeen lapsen luonnolliseen toimintaan.

7.5.2 Ruokakasvatus

Kerhotoiminnassamme tavoitteenamme on edistää hyvää ja myönteistä suhtautumista terveellisiin ja monipuolisiin ruokailutottumuksiin. Lapsilla on mukanaan omat terveelliset eväät (koteja ohjeistetaan kauden alussa), jotka syömme yhteisen pöydän ääressä välipala-aikana. Monesti myös lastenohjaajat liittyvät lasten seuraan eväiden syönnin aikana omien eväidensä kanssa ja näyttävät näin mallia omalla esimerkillään ja toiminnallaan. Näiden yhteisten eväshetkien kautta harjoittemme ruokailu- ja pöytätapoja sekä opettelemme huomioimaan muut pöydässä olijat. Jokaiselle annetaan mahdollisuus omaan kiireettömään eväidensyöntihetkeen. Taustalla on kiirastorstein kertomus, kun Jeesus aterioi yhdessä opetuslastensa kanssa sekä siunasi ruuan ja juoman ennen ruokailua. Täältä pohjalta mekin kerhoissa käytämme yhteistä ruokarukousta.

Keskustelemme lasten kanssa siitä, mistä ruoka tulee ja miten sitä tuotetaan. Tähänkin linkittyy monta Raamatun kertomusta. Voimme myös maistella syksyn sadon antimia ja pohtia, mitä kaikkea kasvit ovat tarvinneet kasvaakseen. Opettelemme lisäksi kierrätystä ja pyrimme hyvin vähäisiin pakkausjätteisiin (ympäristödiplomi). Keskustelemme ruuasta käyttäen erilaisia tarinoita, lauluja sekä loruja ja näin edistämme lasten ruokasanaston kehittymistä. Huomioimme aina jokaisen lapsen mahdolliset allergiat ja erityisruokavaliot (varsinkin, jos tarjoilemme jotain yhteistä syötävää).

7.5.3 Terveys ja turvallisuus

Turvallisuudessa kiinnitämme huomiota fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Vanhemmat/huoltajat kuljettavat lapset päiväkerhoon sekä hakevat heidät sieltä. Jos kuljettajana toimii poikkeuksellisesti joku muu aikuinen, ilmoittavat vanhemmat/huoltajat tästä kerhoryhmän ohjaajille. Lastenohjaajat eivät voi luovuttaa päiväkerholaista alaikäiselle hakijalle tai sellaiselle aikuiselle, jota ei ole ilmoitettu lapsen hakijaksi. Toiminnassamme on tietyt, säädellyt ryhmäkoot, jotka riippuvat toimipisteestä, lasten iästä sekä ryhmässä olevista mahdollisista erityislapsista. Päiväkerhoryhmässä on aina paikalla vähintään kaksi lastenohjaajaa. Näin mahdollistamme turvallisen aikuisen läsnäolon ja että jokainen lapsi tulee huomatuksi ja kuulluksi. Laadimme joka syksy viikkotoiminnan turvallisuusasiakirjan, johon kootaan toimipisteittäin kaikki turvallisuuteen liittyvät asiat. Jokainen lastenohjaaja on velvollinen perehtymään tähän asiakirjaan ja sen liitteisiin. Asiakirja päivitetään toimintakauden aikana tarvittaessa. Jokaisella lastenohjaajalla on myös voimassa oleva ensiapukoulutus ja olemme osallistuneet alkusammutuskoulutukseen. Toimipisteistämme löytyy tarvittavat ensiapuvälineet. Lähiympäristön kävelyretkillä käytämme

tarvittaessa ohjausnarua ja opettelemme liikennesääntöjä sekä turvalliseen liikkumiseen liittyviä sääntöjä ja tapoja. Päiväkerhoissa laadimme yhdessä lasten kanssa kerhon säännöt, jotka tuovat turvaa toimintaan. Kun lapset pääsevät itse osallistumaan sääntöjen laadintaan, sujuu niiden noudattaminen luontevammin. Kiusaamisen ehkäisyyn meillä on käytössä PIKI-toimintamalli, jonka kautta luomme lapselle psyykkisesti ja sosiaalisesti turvallisen toimintaympäristön kerhotoiminnassa.

Kiinnitämme huomiota lasten toimintaympäristöihin (sisällä ja ulkona), jotta ne ovat turvallisia. Leikkivälineet ovat ehjiä ja toiminnassa käytettävät materiaalit soveltuvat lapsille. Kerhokauden alussa käymme tarvittaessa jokaisen kerholaisen vanhemman/huoltajan kanssa läpi vasukeskustelun, jonka yhteydessä on mahdollisuus keskustella lapsen terveyteen ja turvallisuuteen liittyvistä asioita (esim. allergiat). Pyrimme tukemaan lasten omatoimisuutta päivittäistoiminnoissa (wc-käynnit, vaatteiden pukeminen ja riisuminen, lelujen ja tavaroiden siivoaminen jne.) tarpeen vaatiessa avustaen. Käymme lasten kanssa keskustellen läpi liikkumisen, levon ja hyvien ihmissuhteiden merkitystä hyvinvoinnille ja sille, että pysymme terveinä. Lisäksi Raamatun kertomuksista mm. sokea Bartimaios, Laupias Samarialainen sekä lepopäivän pyhittäminen soveltuvat hyviksi kertomuksiksi pohdinnan pohjustamiseen. Tärkeintä on luoda jokaiselle lapselle tunne, että hän on tervetullut omana itsenään turvalliseen kerhoympäristöön.

8 Kaste- ja ehtoollisopetus

Luterilaisessa kirkossa on kaksi sakramenttia: kaste ja ehtoollinen. Ne ovat kristillisen kirkon pyhiä toimituksia. Raamatusta voimme lukea, että ne ovat itsensä Jeesuksen asettamia. Kasteessa lapsi otetaan seurakunnan jäseneksi. Ehtoollisen kautta tätä yhteyttä vahvistetaan. Ehtoollinen on Jeesuksen ystävien yhteinen ateria, jossa saamme lahjana ottaa vastaan Jumalan rakkauden.

Kirkon varhaiskasvatuksen lähtökohtana on kaste- ja lähetyskäsky (Matt. 28:18–20). *“Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsikseni: Kastakaa heitä Isän ja Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä olen teidän käskenyt noudattaa. Ja katso, minä olen teidän kansanne kaikki päivät maailman loppuun asti.”* Tämä käsky siis luo pohjan varhaiskasvatuksessa ja kerhoissamme annettavalle kasteopetukselle. Kerhohartaudet liittyvät pääosin kirkkovuoden kulkuun sekä eri juhlapyhiiimme. Kerhohartauksien kautta lapsille ja perheille tulee tutuksi jumalanpalveluselämä ja siihen liittyvät elementit. Tutustumme kerhon omaan alttariin ja mahdollisuuksien mukaan kirkon alttariin. Pyrimme toteuttamaan hartauksia kerhoissa eri tavoin: liikunnallisesti, toiminnallisesti, hiljentyen ja rauhoittuen. Tärkeintä on, että olemme koolla yhdessä ja osallistumme kaikki yhdessä hartauden toteuttamiseen.

Lapsilla on oikeus osallistua jumalanpalveluksessa ehtoolliselle. Vanhemmat/hoitajat, kummit tai isovanhemmat voivat tuoda lapsen ehtoollispöytään. He kertovat ehtoollisen jakajalle, siunataanko lapsi vai ottaako hän vastaan ehtoollisen. Kaikissa tapauksissa ehtoollisen merkitys täyttyy (vahvistaa uskoa ja lisää rakkautta). Vanhemmat/hoitajat osaavat arvioida parhaiten, missä iässä ja millaisin askelin lapsi voi osallistua ehtoolliselle. Ehtoollisopetusta annetaan myös päivä- ja perhekerhoissa. Päiväkerhoissa ehtoollisesta on luontevaa puhua pääsiäisen aikaan ja kertoa siitä, kuinka Jeesus aterioi opetuslasten kanssa.

9 Perhetoiminta

Seurakunnissa toteutettava perhetoiminta on yksi ennaltaehkäisevän toiminnan muoto, joka toteutuu yhteistyössä perheiden kanssa. Varhaiskasvatustilain, vasu ja varhaispedagoginen ajattelu lähtevät siitä, että perhetoiminta on ennaltaehkäisevää toimintaa. Perhelähtöistä työtä teemme yhdessä monenlaisten ja eri elämäntilanteissa olevien perheiden kanssa.

9.1 Perhekerhot ja muu avoin toiminta

Seurakunnan avoin perhetoiminta on matalan kynnyksen toimintaa. Siihen ei tarvitse ilmoittautua, ja toiminta on perheille maksutonta. Kempeleen seurakunnan avoimeen toimintaan ovat tervetulleita kotona lapsia hoitavat aikuiset tai muut huoltajat (äidit, isät, sedät, tädit, mummut, papat jne.) yhdessä lasten kanssa. Avoimet kokoontumiset toimivat muualta Kempeleeseen muuttaneita kotouttavana: ja sieltä on helppo löytää vertaistukea. Vastuu toiminnasta on kerhopiireiden lastenohjaajilla. Toiminnassa vierailee myös muita seurakunnan työntekijöitä. Niiden ohjelma koostuu hartaushetkestä, kahvi- ja mehutarjoilusta sekä vapaasta leikistä. Niissä on myös yhteisiä leikki-, touhu- ja askarteluhetkiä. Perheille on tarjolla maksuton keittolounas kerran kuussa kerhokauden aikana.

9.2 Lapsiparkki ja Pikkuhelppi

Lapsiparkkitoiminta on tarkoitettu tilapäistä lapsenhoitoapua tarvitsevalle perheelle. Lapsiparkki on maksuton, ja sinne ilmoitetaan lastenohjaajille. Tämän toiminnan kautta on mahdollisuus antaa vanhemmille/huoltajille hetki lepoon, omien asioiden hoitamiseen tai muuhun tarpeelliseen toimintaan. Pikkuhelppi on valtakunnallista Suomen Kirkon maksutonta matalan kynnyksen lastenhoitoapua, jota toteutetaan lähinnä perheiden kodeissa. Kempeleessä Pikkuhelppiä toteuttaa pääsääntöisesti kaksi varhaiskasvatuksen työntekijää. Pikkuhelppi vaatii erillisen yhteydenoton, jonka kautta asiakkuus syntyy. Lapsiparkkitoiminta ja Pikkuhelppi on diakonista perhetoimintaa.

9.3 Perhekirkot ja perheiden illat

Kempeleen seurakunnan jumalanpalveluselämään on helppo osallistua eri-ikäisten lasten kanssa. Muutaman kerran vuodessa vietämme myös ilta-aikaan erillistä perhekirkkoa, jonne kutsumme ilolla mukaan erityisesti lapsiperheitä. Ne suunnitellaan ja toteutetaan erityisesti lapset huomioiden käyttämällä esimerkiksi draamaa ja luovia menetelmiä. Iltakirkot ovat kestoaltaan myös lyhempiä kuin jumalanpalvelus yleensä. Perheiden iltoja vietetään pari kertaa kaudessa vaihtuvan teeman mukaan. Perheiden iltojen suunnittelussa käytetään Messy Church -kirjaa. Mukana toteutuksessa on pääsääntöisesti varhaiskasvatuksen työntekijöitä.

9.4 Kirkkokioski

Kirkkokioski on vapaaehtoistoimintaa lapsille Kempeleen Pyhän Kolminaisuuden kirkon sunnuntai klo 10 messussa (kesäisin tauolla). Kirkkokioskista ohjaaja antaa lapselle vapaaehtoisen messutehtävän, minkä hän toimittaa messun aikana. Tehtäviä voivat olla mm. kolehdin kerääminen, kirkonkellojen soitto, virsikirjojen järjestäminen, kynttilöiden sammuttaminen jne. Tehtävän suoritettuaan lapsi saa kioskista tarran omaan kirkkokioskipassiinsa. Kun passissa on kerättyä seitsemän tarraa, hän saa kiitokseksi valita uimalipun Zimmariin tai pizzalahjakortin Kotipizzaan. Kirkkokioskia hoitaa seurakunnan vapaaehtoiset.

9.5 Lasten kirkkohetki - Pyhäkoulu

Sunnuntain klo 10 jumalanpalveluksessa saarnan aikana lapsille on tarjolla lasten kirkkohetki, eli aiemmalta nimitykseltään pyhäkoulu. Vapaaehtoiset ohjaajat vetävät lasten kirkkohetkeä. Lasten kirkkohetkessä lauletaan, leikitään ja kerrotaan pyhäpäivän aiheesta lapsille sopivin keinoin. Usein myös lopuksi väritetään tai askarrellaan.

10 Koululaisten kesätoiminta (kesäkerhot)

Kempeleen seurakunta järjestää kesäisin koululaisten kesätoimintaa Kokkokankaan seurakuntakeskuksessa sekä kesätoimintapäiviä Pappilassa. Tämän toiminnan tarkoitus on turvata 1.-2. -luokalla olleille koululaisille paikka vanhempien/hoitajien ollessa töissä. Koululaisten kesätoiminta on lapsilähtöistä huomioiden se, että koululaiset ovat kesälomalla. Yhteisiä ohjattuja leikkejä ja muita toimintoja järjestämme päivittäin. Pyrimme olemaan ulkona mahdollisimman paljon. Lastenhoitajien lisäksi kesätoiminnassa ohjaajina toimivat seurakunnan koulutetut isokset.

Toiminnassa huomioidaan kirkon kasteopetus ja se kulkee punaisena lankana kaikessa tekemisessä. Päivittäin järjestetään hartaushetket. Kesätoiminnassa tutustumme uusiin ihmisiin, koska osallistujat voivat olla eri-ikäisiä, eri kouluista tai jopa eri paikkakunnilta. Tärkeänä osana toimintaa on siis arkipäivän kristillisuus kuten se, miten kohtelemme toisiamme tai tulemme toistemme kanssa toimeen, millainen yhteishenki meillä on ja kuinka teemme asioita yhdessä.

11 Yhteiskunnan varhaiskasvatuksen ja seurakunnan välinen yhteistyö – Katsomuskasvatus

Kempeleen seurakunnan ja Kempeleen kunnan (varhaiskasvatus, oppilaitokset) yhteistyötä määrittää tehty yhteistyösopimus (A-taso), jonka ovat allekirjoittaneet kirkkoherra ja kunnan sivistystoimenjohtaja. Tämän lisäksi varhaiskasvatuksen puolella on tehty B-tason sopimus vuosikellon muodossa.

Katsomuskasvatus sisältää uskonnot, katsomukset sekä uskonottomuuden. Katsomuskasvatus on yleissivistävää ja tarkoitettu kaikille ryhmässä oleville lapsille. Katsomuskasvatus ei siis sisällä uskonnonharjoittamista. Päiväkotien järjestämässä katsomuskasvatuksessa tutustutaan niihin uskontoihin ja katsomuksiin, mitä kussakin lapsiryhmässä on läsnä. Monet juhlat (joulu, pääsiäinen) sekä vuoden kiertoon liittyvät tapahtumat kuuluvat suomalaiseen kulttuuriin, ja niinpä niitä onkin tärkeä käsitellä lasten kanssa. Näillä juhlilla on monesti kristilliset juuret, joten yhteistyö seurakunnan kanssa tämän kautta on perusteltua.

Yhteistyötä päiväkotien ja seurakunnan välillä tehdään katsomuskasvatuksen mentoroinnin kautta. Lastenohjaaja-mentorit käyvät päiväkodeissa tukemassa päiväkodin henkilökuntaa katsomuskasvatukseen liittyvissä asioissa. Päiväkodin henkilökunta toteuttaa itse omissa lapsiryhmissään katsomuskasvatusta laulujen, leikkien, tarinoiden, satujen, draaman yms. toiminnan kautta. Monesti katsomuskasvatukseen liittyvät asiat nousevat lapsiryhmissä esiin arkipäivän tilanteissa, jolloin on luontevaa, että ryhmässä paikalla olevat aikuiset, eli päiväkodin henkilökunta, vastaavat lasten kysymyksiin ja pohtivat asioita yhdessä lasten kanssa. Päiväkodeille on tuotettu yhdessä sosionomiopiskelijan kanssa materiaalipaketti katsomuskasvatusta varten. Paketti otettiin käyttöön syksyllä 2020.

Katsomuskasvatuksen mentorointia tekevät lastenohjaajat Hannele Haataja, Sari Korhonen ja Tanja Helenius. Kausi käynnistetään mentoreiden kokoon kutsumilla yhteistyöpalavereilla kauden alkaessa syksyllä ja keväällä. Tietyt toiminnot, kuten kotikirkkoviikko syksyllä viikolla 42, joulukirkko tai muu vastaava joulutapahtuma sekä pääsiäiskierrat toistuvat vuosittain.

11.1 Kumppanuuden korit

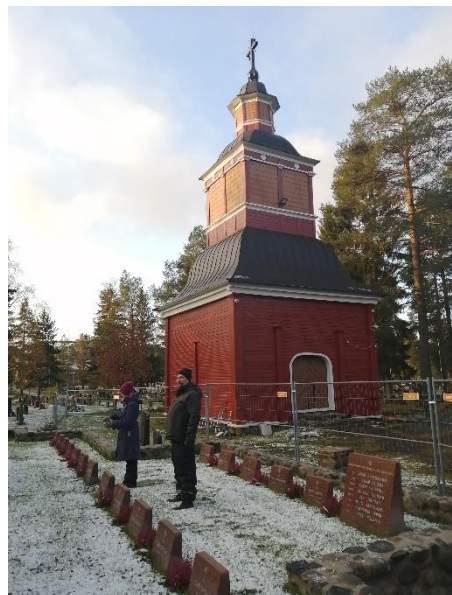
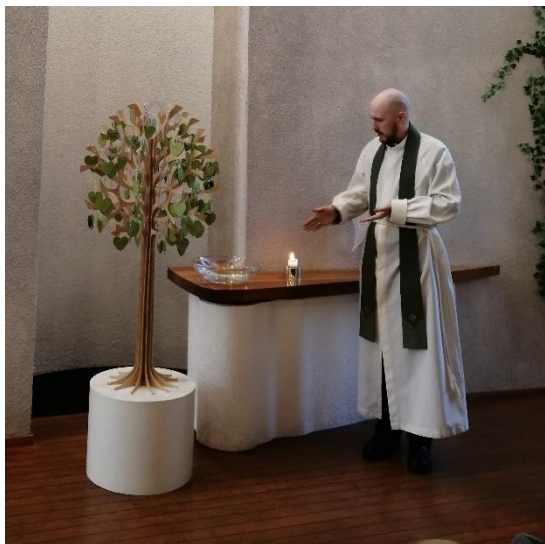
Kumppanuuden korit (Seurakunta varhaiskasvatuksen, koulun ja oppilaitoksen kumppanina – esite, Kirkkohallitus 2017) ovat hyvä lähtökohta yhteistyölle. Kumppanuuden koreja on neljä ja niiden periaatteet perustuvat Opetushallituksen ohjeistukseen ja lainsäädäntöön.

Kuva: Tia Helenius, Katsomuskasvatusmateriaalin koostaminen Kempeleen seurakunnan yhteistyöpäiväkodeille (Opinnäytetyö), s. 28.

11.1.1 Kori I: Yleissivistävä opetus

Päiväkodeissa toteutettava katsomuskasvatus on yleissivistävää. Vastuu katsomuskasvatuksesta sekä sen toteuttaminen käytännössä kuuluu päiväkodin henkilöstölle. Seurakunta voi tehdä yhteistyötä, mutta seurakunnalla ei ole kasvatustehtävää katsomuskasvatuksessa. Seurakunta voi siis tarjota esim. oppimisympäristöksi kirkkoa tai hautausmaata. Yleissivistävään opetukseen ei kuulu uskonnonharjoittamista, eli esimerkiksi rukousta, uskontunnustusta tai siunausta. Yhteistyö perustuu päiväkodin asettamille tavoitteille. Yhteistyön kautta seurakunta voi edistää uskontojen ja katsomusten välistä kohtaamista. Kempeleessä tähän kuuluvat mm. kotikirkkoviikko viikolla 42, esioppijoille suunnattu Kambodza-aiheinen vierailu (lähetystyön ja vapaaehtoistoiminnan koordinaattori Minna Sorvala) ja mahdollinen hautausmaakerros pyhäinpäivän alla.

11.1.2 Kori II: Perinteiset juhlat

Monilla vuoden kulkuun liittyvillä juhlilla on kristilliset perinteet. Vaikka juhlat liittyisivätkin johonkin kirkkovuoden juhlaan (esim. joulu ja pääsiäinen), ne ovat silti päiväkodin omia juhlia ja seurakunnan työntekijä voi olla mukana juhlassa vieraana. Seurakunnan työntekijä ei voi ottaa vastuuta juhlasta. Yksittäisen virren laulaminen tai joulukuvaelman esittäminen ei tee juhlasta uskonnollista tilaisuutta. Näin ollen juhlaan voivat osallistua kaikki lapset perheineen (elleivät huoltajat päättä toisin). Juhlan viettopaikaksi ei suositella kirkkoa tai muuta seurakunnan tilaa.

11.1.3 Kori III: Uskonnolliset tilaisuudet

Päiväkotien varhaiskasvatuksen yhteydessä voidaan järjestää uskonnollisia tilaisuuksia, esim. joulutai pääsiäiskirkkoja. Näissä saa olla positiivisen uskonnonvapauden tulkinnan mukaan uskonnonharjoitusta, virsiä, rukousta ja muuta uskonnollista ohjelmaa. Nämä tilaisuudet voidaan suunnitella ja toteuttaa yhdessä seurakunnan kanssa. Näiden tilaisuuksien tulee olla pedagogisesti perusteltuja sekä lapsen edun mukaisia. Päiväkodeille tiedotetaan seurakunnan puolesta tapahtuman sisällöstä mahdollisimman hyvissä ajoin. Päiväkodin kuuluu tiedottaa näistä lapsen huoltajille, jotka päättävät, saako lapsi osallistua tilaisuuksiin. Niille lapsille, jotka eivät osallistu ko. tilaisuuksiin, päiväkotia vastaa vaihtoehtoisen ohjelman järjestämisestä. Kempeleessä tähän koriin kuuluvat mm. joulukirkot.

11.1.4 Kori IV: Kasvu ja hyvinvointi

Seurakunta voi tukea päiväkotien varhaiskasvatusta kriisiavun kautta. Kriisin voi tuottaa mm. kuolema tai erotilanteet. Tarvittaessa seurakunta voi tarjota tukea sekä lapsille että aikuisille. Lisäksi henkilökunnan hyvinvointia lisäävä toiminta kuuluu tähän koriin. Koulutus, työnohjaus tai erilainen virkistystoiminta voivat tukea henkilökunnan hyvinvointia. Kunta ja seurakunta voi myös järjestää yhteistyössä erilaisia tapahtumia.

12 Varhaiskasvatussuunnitelman arviointi ja kehittäminen

Tämä varhaiskasvatussuunnitelman arvioimme ja päivitämme (tarvittaessa) vuosittain toimintakauden päätteeksi toukokuussa ennen kesätoiminnan alkamista. Arvioinnin yhteydessä palaamme toimintakauden aikana tullessiin pohdintoihin ja havaintoihin sekä esille nousseisiin kysymyksiin. Jokaisen lastenohjaajan tekemät huomiot kirjataan tarvittaessa ylös (Sharepoint) ja käydään läpi viimeistään toukokuussa arviointikeskustelussa. Arvioinnissa otamme huomioon myös lapsilta ja perheiltä sekä muilta työaloilta saadun palautteen.

Kirkkoneuvosto on hyväksynyt varhaiskasvatussuunnitelman 20.4.2021

Varhaiskasvatussuunnitelma päivitetty 31.5.2021

Varhaiskasvatussuunnitelma päivitetty 26.5.2023

Varhaiskasvatussuunnitelma päivitetty 24.5.2024

Varhaiskasvatussuunnitelmaan tehty tekstimuutoksia 10.12.2025

Lähteet

Alén, E. & Pulkkinen, R. (2019). Ensiaskleet musiikkiin varhaiskasvatuksessa (Opinnäytetyö, Turun ammattikorkeakoulu). Haettu 11.05.2020 osoitteesta https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/163637/Riikka_Pulkkinen.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Kempeleen kunnan varhaiskasvatus. (2019). *Varhaiskasvatussuunnitelma*. Haettu 27.04.2020 osoitteesta <https://www.kempele.fi/media/tiedostot/varhaiskasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus/kempeleen-vasu-2019.pdf>

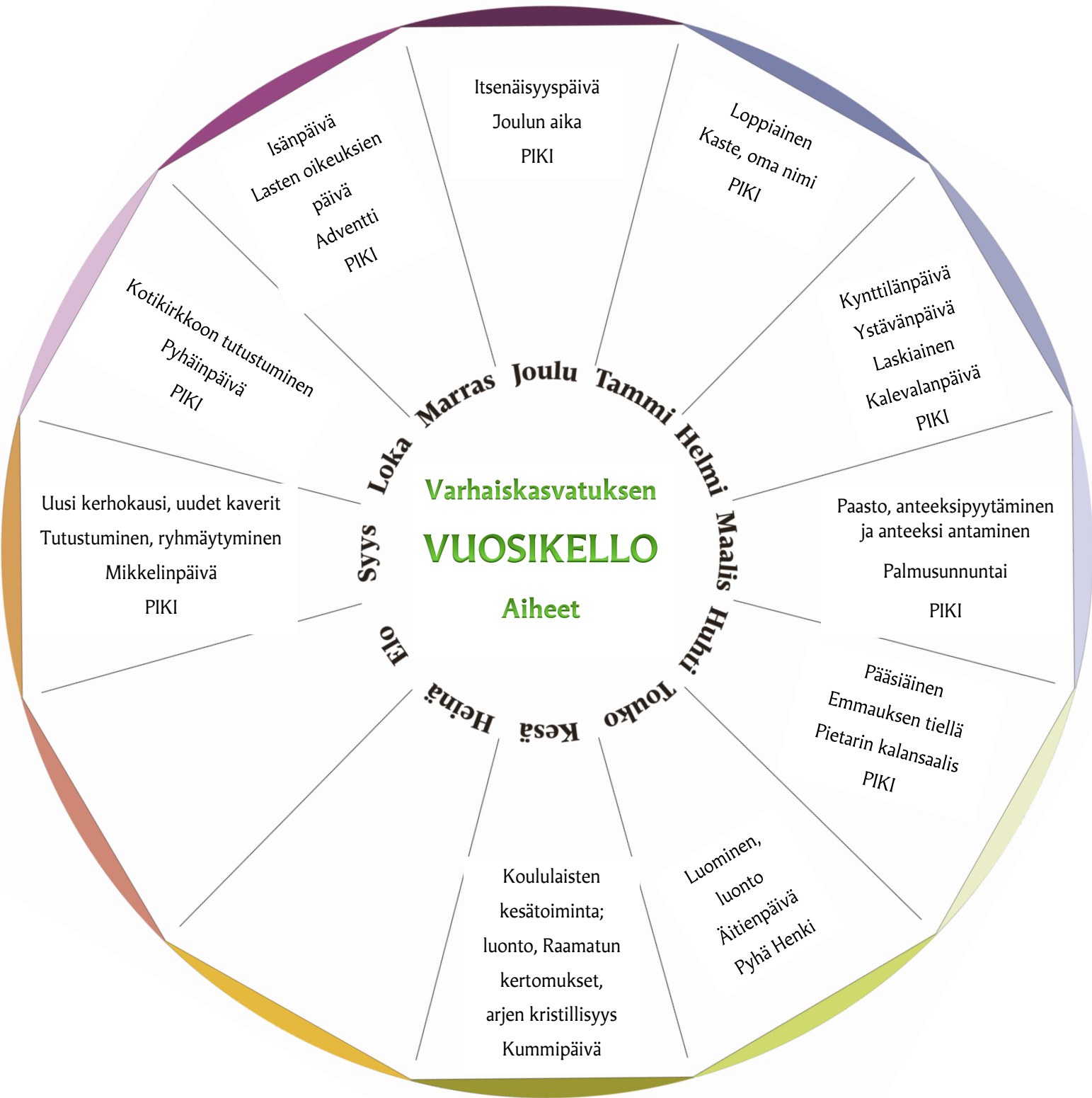
Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (n. d.). *Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa*. Haettu 07.05.2020 osoitteesta <https://www.mll.fi/ammattilaisille/varhaiskasvattajille/mediakasvatus-varhaiskasvatuksessa>

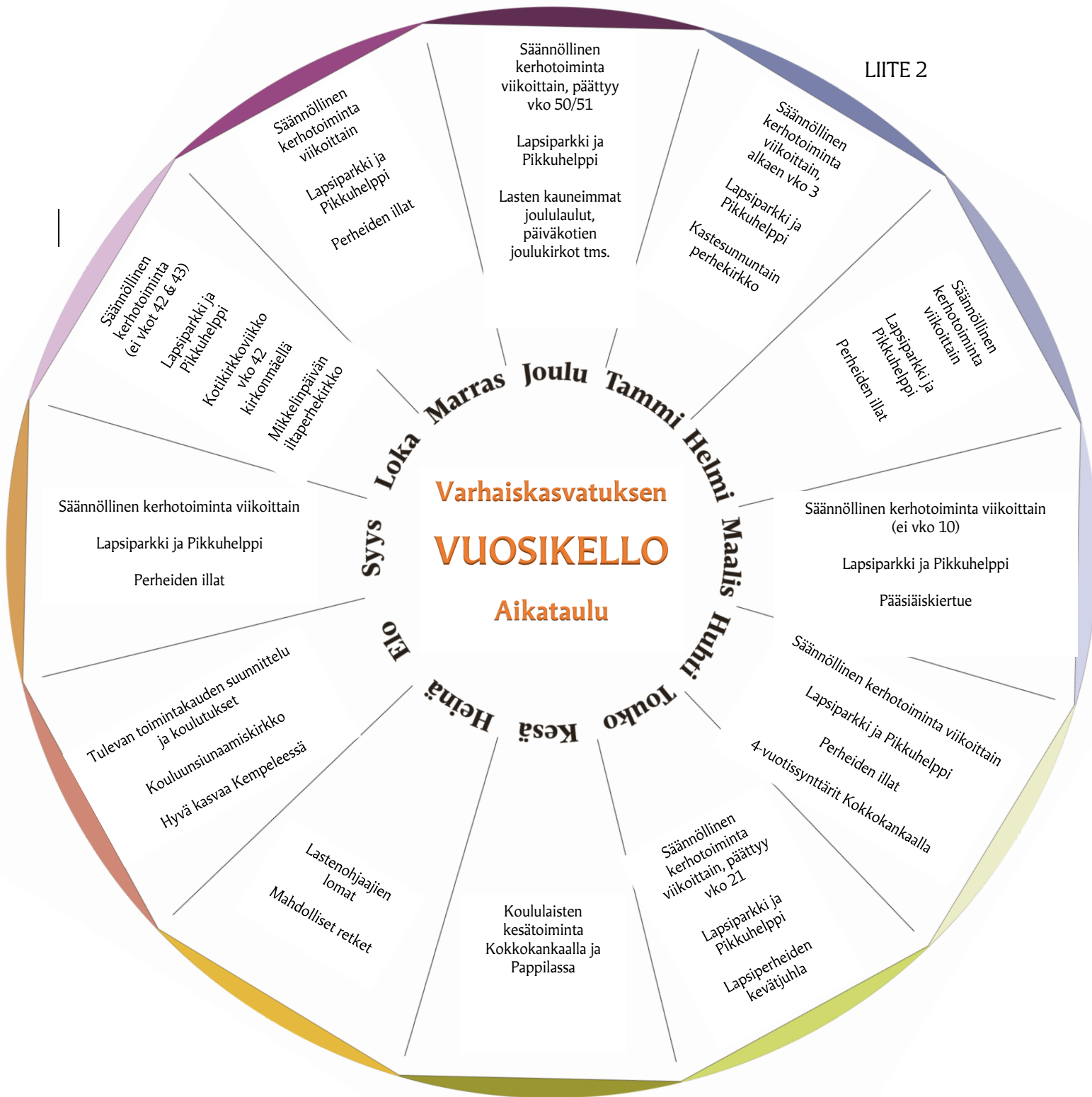
Munkkiniemen seurakunnan varhaiskasvatus ja perhetyö. (n. d.). *Varhaiskasvatussuunnitelma*. Haettu 27.04.2020 osoitteesta https://www.helsinginseurakunnat.fi/material/attachments/TpXz2Vv8B/vasu_munkkiniemen_seurakunnan_varhaiskasvatus-ja_perhetyo.pdf

Nisunen, J., Heikkinen, J., Pulkkinen, H., Sandén, M., Ojell, R., Nousiainen, K. & Saarinen, E. (toim.) (26.09.2019). *Vasu kirkossa – printattava paketti*. Haettu osoitteesta <https://issuu.com/kirkonkasvatus/docs/vasu-printti-taittoversio-final>

Opetushallitus. (2019). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet*. Helsinki. PunaMusta Oy.

Opetushallitus. (2020). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pähkinänkuoressa*. Haettu 05.05.2020 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatussuunnitelman-perusteet-pahkinankuoressa>

Muuta toimintaa säännöllisen toiminnan lisäksi (toteutuspaikka riippuu ohjelmasta ja osallistujamäärästä):

- Perhetapahtumat, retket, 4-vuotissynttärät, perhekirjokot, perheiden illat
- Kesällä koululaisten kesätoiminta Kokkokankaalla ja Pappilassa
- Vanhempainvartit, eskariin siirtokeskustelut päiväkerholaisten vanhempien/huoltajien kanssa
- Yhteistyö muiden työalojen/tiimien kanssa sekä eri toimijoiden kanssa
- Päiväkotiyhteistyö
- Sometyöskentely: videoiden yms. kuvaaminen

Lisätietoja (säännöllinen toiminta):

- Päiväkerhot Pappilassa ja Kokkokankaalla
Luonto- ja liikuntapainotteinen päiväkerho
- Perhekahvila maanantaisin Pappilassa
Perhekerhot tiistaisin Pappilassa ja Kokkokankaalla
Papupata keskiviikkoisin kirkossa
- Lapsiparkki perjantaisin Kokkokankaalla, Pikkuhelspikäynnit perheiden kotona
- Somen päivitysvuorot viikoittain